

Erdélyi Örmény Gyökerek - Füzetek

"Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék..."
(Vörösmarty Mihály)

a Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása havonta megjelenő kiadványa

III. évfolyam 1999/32. szám
1999 október

A Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulásának tagszervezetei: a II. kerületi, VI. kerületi, IX. kerületi és XI. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzatok, valamint az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén délután 17 órakor - hívtatán és hívtatlanul - mindenkit szeretettel vár klubdélutánjaira a Budapest V. Semmelweis utca 1-3. I. emeleti zeneterembe.

*****

Október - gondolatok az örmény liturgiából

Közvetlenül az áldozás előtt mondja a diakónus:

Istenfélelemmel és hittel közeledjete, szentül áldozatok! Mondjátok: Hiszünk a Szent Atyában, az igaz Istenben!

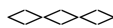
Hiszünk a Szent Fiúban, az Igaz Istenben!

Hiszünk a Szentlélekben, az igaz Istenben!

Megvalljuk és hisszük, hogy ez a mi Urunknak és Üdvözítőnknek, Jézus Krisztusnak valóságos teste és vére: Ő veszi el a világ bűneit!

Méltóan kell áldoznunk, vagyis szentül. Hogy így legyen, megelőzi ezt az Isten előtti, bűnbánatból fakadó odaadásunk. Ott van benne az eucharisztia valóságába vetett hit is, meg az, hogy így bűneinktől megtisztulunk.

dr. Sasvári László

A gyász öröme

Furcsa hónap ez az október...

Juhász Gyula azt akarta megkérdezni "Testamentum" című versében, hogy van-e még magyar dal Váradon...

Van. És a gyásznak öröme is van. Erkölcsi érték, amelyet egy előadás, egy klub-találkozó, egy emberpár igyekezete villant fel számunkra: a gyász nem szomorúságot, hanem önértékelést jelent. Az ember a gyásztól válik közösségi emberré, aki saját személyén túl is gondolkodik, töpreng, érez, aggódik... és lelkesedik.

A Fővárosi Örmény Klub legutóbbi, szeptember 16-i találkozásán látott előadásnak valójában *Fényes ég alatt* a címe. Utólag A vén cigány ébredése (avagy: Vörösmartytól a kopjafáig) címen is emlegethetjük.

Az *Árpád ébredése* részletével kezdődött. Két színész magas, szándékoltan romantikus hangon indít, majd a jelenet "befullad", mire egyikük így szól, prózai hangon;
- Na jó, kezdjük újra! - és más beállással, a szöveget kissé előbből kezdve, újra eljátsszák a jelenetet.

Ez az ismétlés adja meg az egész, *Fényes ég alatt* című összeállítás hangvételt, mondhatni, ez az előadás dramaturgiai szervező elve.

"Na jó, kezdjük újra. Ismétljük el mindazt, amiről úgy hisszük, hogy tudjuk, hogy már a könyökünkön jön ki." Tudjuk? Bizonyos-e, hogy tudjuk?

Kiss Törék Ildikó és Varga Vilmos végülis ezt a kínos kérdést teszi föl nekünk.

Erről a "kérdésfeltevésről" szolt a nagyváradi színész-házaspár estje, amely a Fővárosi Önvény Klub szeptemberi találkozásának műsorát adta.

Mellesleg: két nappal később, a Magyar Nemzet kulturális mellékletében is olvashattuk róluk, miszerint "Célkitűzésük, hogy 'tűzön-vízen át' eljuttassák a színházi előadásokat azokra a vidékekre is, ahol már csak szórványban élnek magyarok." Budapesten nem szórványban élnek, a művészpár mégis jót tett, hogy elhozta nekünk produkcióját.

Árpád ébredése... Vörösmarty ezt a ritkán idézett színpadi játékot a pesti Nemzeti Színház 1837-es megnyitójára írta, ez volt tehát a mindenkori magyar nemzeti színház műsorában a legelső bemutató.

Jó és fájdalmas, hogy a nagyváradi művészpár emlékeztetett minket erre is. (Zárójelben: lehet, hogy Nagyváradon jobbra fáj a "nemzeti-színházcirkusz", mint Magyarországon? Mi belefáradtunk és elpártosítottuk a kérdést, miközben a Sebes Körös partján még nem felejtették el a lényegét...?) Aztán terjedőben, fellobbanóban volt a forradalom - meséli nekünk a kétalakos színelőadás - aztán lett Nemzeti dal és Tizenkét pont...

Az előadás egyik legjobban átgondolt, mert megdöbbenően izgalmas színpadi megoldása, amint Varga a verset, Kiss Törék a politikai deklarációt egymásra mondja.

Aztán jönnek 1848/49 további témái: milyenek a nemzetiségi állapotok, a számarányok, mire szeretné Petőfi a megválasztott képviselőket tanítani... (A képviselők többnyire füttyültek a loboncos költő szavaira. "Mit szól bele ez a senkiházi"-féle dolgokat mondtak, ha odafigyeltek egyáltalán...)

Majd ismét a nemzetiségi, fegyverzeti, stratégiai-politikai kérdések. És ekkor a történelmi *magyarázat szintjére emelkedik az* előadás (igen, igen: emelkedik!) Következik korhű szövegekkel idézve az eltaposás, a kivégzés, a vég, az a tény, hogy a győztes hatalom megkívánja a "dicsérő éneket". A magyar költészetben két olyan remekmű született, amely egyszerre örökérvényű csoda, ugyanakkor súlyát veszti, ha a legközvetlenebbül nem kapcsoljuk a politikai pillanathoz, amelyben létrejött: az egyik Illyés Gyulától az *Egy mondat a zsarnokságról* - amely először az Irodalmi Újság 1956 november 2-i számában jelent meg, ám a szerző 1950-es dátummal látta el., a másik pedig Arany Jánostól *A walesi bárdok*, amely 1864-ben született a szabadságharcot vérbetipró Ferenc József "üdvözlésére"...

Hiszen a kormánykörök akkoriban is készítették a költőket, hogy dicsérjék már egy kicsit szegény jó hatalmat. (Ekkor kormányoz Schmerling, aki legszívesebben nemcsak 48 emlékét, de a magyar szót is örökre elfelejtetné mindenkivel.)

A két, konkrét pillanathoz kötött mű, a 150 éve született, aktuális ballada és a "közelmúltnak" tekinthető, 1950-ben született aktuális vers összenőtt: ha az ember Edward angol király utasítását hallja; "máglyára, ki ellenszegül, minden welsz-énekest", csak az juthat eszébe:

"hol zsarnokság van, ott zsarnokság van", "mert ahol zsarnokság van, minden hiába, a dal is, az ilyen hű, akármilyen mű..."

Megéltünk efféle utasításokat ("máglyára...!"). Csendben, könnyedén mosolyogva, nemzet, nép, ország és eszme szükségleteire hivatkozva pártok, hatalmak és uralkodóházak nevében szokták kiadni őket. A hatalom sohasem dühében öl, pusztít és hazudik, hanem hivatásból. Ez a lételeme. Nincs a magyar költészetben ennél a két versnél nehezebben előadható.

De, de van még egy harmadik, a Vén cigány...

Ez az egyik legutolsó Vörösmarty-mű, 1855-ben született. Italos kesergéssel, legyintgetéssel kezdi s mire végigelemzi népe bajait és főlemlegeti, hogy valami zokog, mint malom a pokolban, hogy hulló angyal, tört szív, örült lélek... addigra el is jut a legszebb "csakazértis"-hez: lesz még egyszer ünnep a világon! Szerb Antal írja róla gyönyörűen:

"De az utolsó strófában megint felcsendül az „és mégis” magyar vigasztalása a megokolatlan és mégis megdönthetetlen hit az élet feltámadásában, Zrínyi hite, Madách hite, és Vörösmarty költészete, mely mindig a halál és semmi határán járt, nem csendül ki reményevesztett hangokon."

A két nagyváradi művész, Kiss Török Ildikó és Varga Vilmos jóvoltából ilyen ünnepünk volt szeptember 16-án, október előhírnökeként. Ünnep volt, ez, a gyász öröme, amely megtart és az ünnepi, főlemelő est zárásaként az EÖGYKE elnöksége megkoszorúzta az aradi vértanúknak szentelt kopjafát.

dcs

*****

Megtisztelő, örömet szerző levél:

BUDAPEST FÖV. II. KER. önkormányzat polgármester

1999. szeptember 17.

Örmény Kisebbségi Önkormányzat

Dr. Issekutz Sarolta elnök

Tisztelt Elnök Asszony!

Engedje meg, hogy az Örmény Köztársaság Nemzeti ünnepe alkalmából tisztelettel köszöntsem. Az örmény nép sokat szenvedett történelme során, XX. századi szenvedéseit irodalmi alkotások is megörökítették. A történelmi esély megvan arra, hogy az 1991. szeptember 21-i népszavazással elnyert függetlenség végleg biztosítja az örmény nép számára a békés fejlődés lehetőségét.

Kivárom, hogy Önök, akiknek őseit a történelem vihara országukon kívülre sodort, találják meg otthonukat és boldogságukat Magyarországon, szűkebben itt a II. kerületben. Kérem, adja át köszöntésemet és jó kívánságaimat a kerületi örmény kisebbség minden tagjának.

Tisztelettel köszönti

Bencze B. György
polgármester

*****

("Ünneprontóak" vagyunk: a megtisztelő levél után, valamint Aján Gerő szeptemberi számunkban megjelent írása után ismét a siófoki elnök úr levelét - és ismét nagyon súlyos ügyben - kell közreadnunk. A szerzővel együtt azonban úgy gondoljuk, hogy a közügyek a közvéleményre tartoznak.)

Dr. Doncev Toso úrnak,

a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnökének

Tisztelt Elnök úr !